

Tilburg University

Filosoferen op nederwiet

Cobben, P.G.

Published in:
Filosofie Magazine

Publication date:
1997

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Cobben, P. G. (1997). Filosoferen op nederwiet. *Filosofie Magazine*, 6(2), 62-63.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Filosoferen op nederwiet

Na Heidegger, blijkt nu ook Hegel niet te kunnen ontsnappen aan de publieke hoon van Herman Philipse. Meedogenloos sabelt hij in zijn column 'nederwiet' de dialectische onzin neer. Jammer is alleen dat hij hierbij niet verder komt dan een aloude retorisch recept: maak van je tegenstander eerst een karikatuur en breek die karikatuur vervolgens af. Hegel, zo stelt Philipse, heeft een curieuze opvatting over het strafrecht: straf moet de inbreuk op de rechtsorde vergelden; de opgelegde straf moet proportioneel zijn aan de mate waarin de rechtsorde geschonden is. De traditionele opvattingen over straf-

afschrikken, heropvoeding - vindt hij maar oppervlakkig. Wat Philipse hier zegt, is op zich nog niet onjuist, maar het gaat wel voorbij aan de kern van wat Hegel bedoelt. Evenals ons strafrecht gaat Hegel ervan uit dat het alleen zin heeft om iemand te straffen als je hem verantwoordelijk kunt stellen voor zijn handelen; iemand moet in *vrijheid* gehandeld hebben. Precies daarom is afschrikking en heropvoeding geen juist criterium voor strafoplegging. Een rechtsorde die steunt op afschrikking, gaat niet uit van vrije burgers, maar veronderstelt een *machtsstrijd* tussen staat en burgers. Een rechtsorde die steunt op heropvoeding, gaat uit van on-

mondige burgers. Hegel stelt de vrijheid van de burgers centraal: de rechtsorde moet het institutionele kader garanderen waarbinnen het vrije handelen mogelijk is. Wie inbreuk maakt op de rechtsorde, maakt daarom inbreuk op zijn eigen vrijheid. Wie gestraft wordt, moet daarop aangesproken worden.

Als Philipse Hegels strafrecht gaat toe- passen op de nederwiet, blijkt zijn onbegrip. Hij redeneert als volgt: omdat de

schadelijkheid van hasjconsumptie medisch gezien niet groter is dan alcoholgebruik, kunnen de Fransen ons - hegeliaans bekeken - niets verwijten. Er is, zo bedoelt Philipse kennelijk, vanuit hegeliaans standpunt geen argument om hasjconsumptie zwaarder te bestraffen dan alcoholgebruik. Op dit punt raak ik het spoor bijster. Philipse doet hier zelfs in termen van zijn eigen retoriek geen poging meer om rationeel te redeneren: strafbaarstelling wordt hier verbonden met handelingen die in medisch opzicht schadelijk zijn. Dit heeft niets meer te maken met de criteria van strafbaarstelling die Philipse Hegel in de schoenen schuift (inbreuk op de

rechtsorde). En het heeft al helemaal niets te maken met Hegels eigen criteria. Voor Hegel is consumptie van eigendom een puur particuliere aangelegenheid, die überhaupt niet strafbaar is.

Dan komen we toe aan het punt van straftoemeting. Hier construeert Philippe een contradictie. Want op dit niveau zou Hegel de afschrikkingsgedachte wel accepteren. Philippe slaat aan het rekenen: op het niveau van straflegitimatie komt hij op twee jaar; op het niveau van straftoemeting tot twintig jaar. Dat leidt tot een synthese: elf jaar als het gemiddelde van beide getallen. Maar helaas: elf is het gekkengetal.

Geestig wellicht, maar getuigend van grote warhoofdigheid. Philippe geeft zelf al aan dat Hegel meent dat het op het niveau van straflegitimatie niet goed mogelijk is om tot een precieze kwantificering te komen. Vervolgens stelt Hegel dat bij de concrete strafoplegging allerlei contingente factoren een rol moeten spelen. Zo meent hij bijvoorbeeld dat het recht toleranter kan zijn naarmate de rechtsorde stabiel is. Hij stelt met andere woorden alleen maar dat de concrete strafmaat genuanceerd beschouwd moet worden en van verschillende factoren afhankelijk is. Dat heeft niets met een *tegenspraak* te maken.

Maar ook als ik Philipps constructie van de tegenspraak volg, dan zie ik in de verste verte niet wat deze met een hegeliaanse (*dialectische*) tegenspraak te maken zou kunnen hebben. De tegenspraak die Philippe construeert bestaat 'tussen twee beginselen van proportionaliteit': de strafmaat moet zowel afgemeten worden aan de schade die een handeling (nl. hasjconsumptie) in medische zin heeft, als aan de mate waarin een andere handeling (namelijk hasjverkoop) tot winst zou kunnen leiden. Weer ontbreekt elke logica. Allereerst worden hier de strafmaten die aan twee totaal verschillende handelingen toekomen, met elkaar vergeleken (iets wat natuurlijk nooit tot een contradictie kan leiden). En vervolgens wordt (kennelijk is dat de ei-

genlijke bedoeling) de dialectische contradictie in verband gebracht met het tegelijkertijd gelden van twee elkaar tegensprekende beginselen. Denkt Philippe werkelijk dat Hegel het principe van non-contradictie zou willen afschaffen? Als dat zo is, ga ik me ervoor inzetten om samen met hem de hegeliaanse dialectiek te bestrijden.

Paul Cobben, Tilburg (NL)